

Meten is weten!

door HENRI BEUNDERS

Hoeveel engelen kunnen er dansen op de punt van een naald?

Hierover zouden theologen in de middeleeuwen tot bloedens toe hebben getwist. Nutteloze katholieke muggenzifterij, hoonden de protestanten. Toch was het, zegt men nu, wél een debat, wetenschappelijk zelfs. Als engelen geen lichaam hebben en overal kunnen zijn, dan kunnen er vele op dezelfde plek dansen. Quantummechanica avant la lettre dus.

Afijn, de kwestie van het 'precieze aantal' mondt eeuwen later uit in deze stelling: "Meten is weten!" De spreker: onze Heiko Kamerlingh Onnes. Hij krijgt de Nobelprijs natuurkunde in 1913, voor zijn onderzoek naar 'de eigenschappen van materie'.

Weer veel later, zomer 2026, geldt 'meten is weten' voor álles in het ondermaanse. Je kijkt naar voetballen, wat toch 'dansen op gras' is. Je hoort iemand op de tv

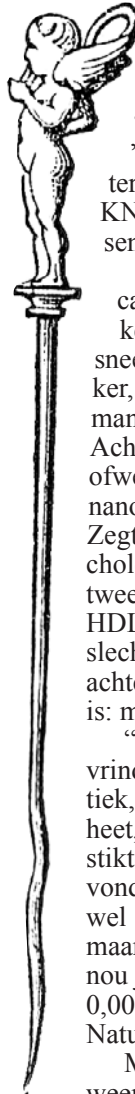
zeggen: "Raak! Christiano Ronaldo: 1321 wedstrijden, 973 goals, ratio 0,74!" Waar is de rekenmachine?

NRC analyseerde 2439 Kamerstemmingen uit de eerste maanden van het kabinet-Jetten. Een van de conclusies: D66 en VVD zijn het vaker met elkáár oneens dan met het CDA. Dat dacht iedereen al, maar: meten is weten! Dus

Gezondheid is een abracadabra van cijfers, letters en tekens

komt deze vraag op: zijn dat niet een beetje erg veel stemmingen? Ach. In 2022 diende de Tweede Kamer 5011 moties in. Reden voor CDA-leider Henri Bontenbal om in 2024 een initiatiefvoorstel in te dienen: een 'motiequotum' per fractie en Kamerlid per zittingsjaar. *Schluss* met die engelen-op-de-naalddiscussies.

Men vergadert er nog over.

'Meten is weten'. Gekmakend. 's Nachts hoor je het flink knetteren. Het ochtendnieuws: 'Het KNMI heeft 301.187 bliksemflitsen geregistreerd.'

Onze gezondheid is een abracadabra van cijfers, letters en tekens geworden. Op een doorsnee dag – zonnetje, terrasje, lekker, rapportcijfer 7,45 – hoor je iemand zeggen: "Mijn PSA is 4.55." Achter dat getal hoort 'ng/ml', ofwel nanogram per milliliter. Een nanogram is één miljardste gram. Zegt de andere tafelgast: "Mijn cholesterol is 6.35." AI zegt: er zijn twee soorten cholesterol: LDL en HDL. De ene is goed, de andere slecht. En daar horen óók letters achter én een teken: mmol/l. Dat is: millimol per liter.

"Millimol?" vraagt de PSA-vrind. Die volgt de Haagse politiek, c.q. 'de materie' die stikstof heet, zeker niet. In de debatten stikte het van de mollen. De een vond 1 mol stikstofgas per hectare wel 'oké-ish'. Die mol zou je, zeg maar, kunnen zien rondscharrelen, nou ja, meten. De ander meent: 0,005 mol is dé grens! Meer is niet Natura-gezond.

Mol? Wat is een mol ook alweer (als eenheid dan)? Mol komt

van *moles*, Latijn voor massa, veel. Wat 1 mol is? Dat is me toch simpel: $6,022 \times 10$ tot de macht 23 (atomen, moleculen, dat spul).

Dus zing je maar: 'Als mijn manometer goed staat, weet ik wel dat alles goed gaat.' Dat zongen Ed en Willem Bever in *De Fabeltjeskrant*. Maar een nanometer? Dat is vijf atomen naast elkaar. Een mensenhaar is 100.000 nanometer. Rekent u zelf maar uit hoeveel nanometer er nog over is. Geen haar op mijn hoofd die eraan denkt dat ook te doen. Ik heb een huisarts die zegt *oké-ish*, en een kapper die dat ook zegt, en beiden vertrouw ik.

De moraal? Omdat men steeds meer kan meten, begrijpen wij steeds minder. Paul Valéry, de Franse dichter-filosoof uit de tijd van Kamerlingh Onnes, zei dit: "Alles wat simpel is, kan niet juist zijn. Maar alles wat complex is, daar heb je niks aan." NRC concludeert: de situatie is complex. 'Zelf beleid doorvoeren is moeilijk.'

Moeten we – om politieke redenen – dus niet terug naar de eenvoud van goede en slechte politieke cholesterol? En, vooruit, iets *oké-ish* daartussen?